Bioenergia ry, Hannes Tuohiniitty

Eduskunta/Maa- ja metsätalousvaliokunta
Kuuleminen 8.9.2023

Asia: E 99/2018 vp

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n biotalousstrategian päivityksestä

Komissio julkaisi biotalousstrategian edistymiskertomuksen 9.6.2022 (COM/2022/283 final) liittyen 2018 päivitettyyn EU:n biotalousstrategiaan.

Komission edistymiskertomus annettiin vastauksena Neuvoston pyyntöön arvioida vuoden 2018 biotalousstrategian ja toimintaohjelman päivitystarve . Komissio toteaa, että strategiaan liittyvä toimintaohjelma on toteutunut suunnitelman mukaisesti. Samalla todetaan, että entistä vahvempaa kehittämistä tarvitaan maa-alueiden ja biomassan kysynnän hallitsemiseksi sekä kestävän kulutuksen varmistamiseksi. Komissio myös korostaa edistymiskertomuksessaan, että kaskadikäyttöä tulee soveltaa kaikkeen biomassan käyttöön.

Ruotsin puheenjohtajakaudella hyväksyttiin neuvoston päätelmät biotaloudesta: ”Päätelmät biotalouden tarjoamista mahdollisuuksista nykyisten haasteiden valossa erityisesti maaseutualueiden osalta”. Päätelmät esittävät tasapainoisesti biotalouden kiinnostavan, mutta haastavan toimintaympäristön. Se myös korostaa biotalouden olevan monisektorinen ja holistinen kokonaisuus. Päätelmissä muun muassa edellytetään, että komissio paremmin arvioi lukuisten erillisten esitystensä kokonaisvaikutuksen raaka-aineiden ja energiaresurssien kysyntään ja tarjontaan.

Näkemyksiä jatkokirjeeseen ja Biotalousstrategiaan

Jatkokirjeen kuvaus ja Suomen kannat ovat monin osin Bioenergia ry:n näkökulmasta kannatettavia. Tuomme tässä esillä tarpeita lisäpainotuksille.

Biomassan käytön kokonaistehokkuutta parannetaan kannusteilla ja markkinoiden toiminnan kautta sekä yleisillä periaatteilla. Sen sijaan yksityiskohtainen – jopa jaekohtainen ohjaaminen lainsäädännöllä - ei edistä kokonaisvaltaista kestävyyttä. EU itse päätyi biomassan kaskadikäytössä perusteellisen harkinnan jälkeen 2018 lopulla siihen, [i]että best practice käytäntöjen edistäminen on oikeasuhtaisin tapa kaskadikäytön edistämiseksi. EU-tason lainsäädäntö tuskin toimisi jäsenmaiden olosuhteiden,talouden rakenteen ja energiajärjestelmien suuren erilaisuuden takia. Sama linja on jatkunut muussa lainsäädännössä, että biomassan käyttöä tulee säädellä kansallisessa kontekstissa. Viimeisin esimerkki on RED3 direktiivi, joka painottaa kansallista liikkumatilaa asiassa, mutta korostaa tarkastelua erityisesti energian tuotantotuissa. Tämä lähestymistapa on myös Bioenergia ry:n kannattama.

Biomassan käytön edistäminen fossiilisten polttoaineiden ja materiaalien käytön korvaamiseksi on ollut välttämätöntä. Yhä edelleen fossiilisten poltto- ja raaka-aineiden tuotantoa tuetaan voimakkaasti suoraan tuotantomaissa ja epäsuorasti käyttömaissa. Haaste tuissa tulee siitä, että ne monissa maissa eivät ole olleet loppukäyttöriippumattomia. Tuotantotukien aika on nyt päättymässä, kun kilpailuympäristö on päästöjen hintamekanismeilla saatu uusiutuvaa energiaa ja biotalouden ratkaisuja edistäväksi . Sen sijaan voidaan investointitukia edelleen käyttää kohdennetusti uusien alojen toiminnan käynnistysvaiheessa edistämään muutosta ja markkinan syntymistä.

Biomassan energiakäytön painopiste on siirtymässä entistä enemmän metsäteollisuuden ja -talouden sivuvirtoihin, kun metsäpolttoaineiden hinnat ovat nousseet kysynnän lisääntyessä. Samaan aikaan metsätuhot ovat lisääntyneet Euroopan metsissä viime vuosina voimakkaasti johtuen abioottisista ja bioottisista syistä. Osa metsätuhopuista on päätynyt energiakäyttöön. Varsinkin Etelä-Euroopassa tällä käytöllä on lisäksi iso merkitys metsäpalojen ehkäisyssä.

Toinen viime vuosien vahvistunut suunta on ollut maatalous- ja elintarvikeperäisten jäte- ja tähdemateriaalien käyttö biokaasun ja biopolttoaineiden tuotannossa. Komission omissa vaikutusarvioinneissa, esim. Climate Target Plan 2030 [ii] tuodaan esille, että biomassan käyttöä energiaksi on EU:ssa mahdollista vielä lisätä nykyisestä merkittävästi, erityisesti maatalousperäisistä jakeista.

Samaan aikaan eri kehityskulut ovat kiristäneet kilpailua biomassasta, kuten: lähivuosien nopeutunut muutos pois fossiilista Venäjän hyökkäyksen seurauksena, monimuotoisuuden edistämisen ja ennallistamisen tuomat vaikutukset, maankäyttösektorin nielujen kasvun tasaantuminen tai kääntyminen laskuun useissa maissa ja ilmastonmuutoksen tuomat lisääntyneet metsätuhot.

Tästä syystä biomassojen käytön kokonaistehokkuuden lisääminen ja lisäbiomassan kasvatus ovat oikeita toimintastrategioita. Lisäbiomassan saamisessa tulisi huomioida esimerkiksi mahdollisuudet kehittää käytöstä poistuvien turvetuotantoalueiden jälkikäyttöä kuin myös sinisen biotalouden mahdollisuudet hyödyntää muun muassa järviruokoa ja levien kasvatusta. Lisäksi nykyoloissa tulee tarkasti arvioida, onko enää tarkoituksenmukaista sallia nykyisen metsämaan laajamittaista muutosta muihin maankäyttöluokkiin ja millä ehdoilla näin voidaan tarvittaessa toimia.

Korostamme, että vielä tähänkin asti matala-arvoisemman ensiasteen biomassan hyödyntämisessä ja mobilisoinnissa on monissa maissa paljon kehittämistä. Näemme, että biomassan kokonaiskäyttöpotentiaalia voidaan edelleen EU:ssa kasvattaa ja siten lieventää tarjontapainetta. Tämä edellyttää kuitenkin T&K-panostusta vähäarvoisempien ja vaikeammin hyödynnettävien biomassojen käyttöön energia- ja materiaalikäyttöön. Nämä sisältävät maatalouden, tienvarsien ja muiden alueiden biomassojen hyödyntämistä niin, että niillä voidaan samalla luoda useita positiivisia vaikutuksia, myös lisäten monimuotoisuutta. Myöskään ei voi jättää huomiotta lyhytkiertoisten ligniinipitoisten kasvien viljelyä.

Huomionarvoista on, että komissio ei käsittele biotalousstrategiassa tai päivityksessä lainkaan bioperäisen hiilidioksidin talteenottoa ja uusiokäyttöä (Bio-CCU) tai pysyväisvarastointia (Bio-CCS) sekä kiinteän biohiilen (BCR) muodossa. Hiilinegatiivisten tuotteiden merkitys biotalouden arvonlisälle ja kysynnälle tuodaan esiin sen sijaan tuoreemmissa julkaisuissa. Näissä sovelluksissa bioperäinen hiilidioksidi ja hiili voivat toimia materiaalisessa käytössä lisäten kiertoa ajallisesti sekä laadullisesti. Ja rinnalla voidaan mahdollisesti pysyvästi varastoida hiilidioksidia pois ilmakehästä, mikä lieventää ilmastonmuutosta. Bioperäisen hiilidioksidin talteenotto ja sen tuotteistaminen voi siten parantaa kokonaisten teollisten ekosysteemien kilpailukykyä ja luoda niihin myös uudenlaisia ansaintakeinoja. EU:n biotalousstrategian kannalta on oleellista, että bioperäisen hiilen talteenotto- ja kiertoratkaisujen tarve on ilmeinen, mutta niitä ei vielä ole juuri käytössä. Tämä tarjoaa EU:ssa syntyvälle osaamiselle ja yritystoiminnalle maailmanlaajuisia mahdollisuuksia. Tältä osin tuemme jatkokirjeen kantaa, mutta esitämme biohiilen lisäämistä mukaan. Suomen tulisikin edistää hiilensidontaratkaisujen ottamista mukaan vaikutusarviointeihin ja EU:n biotalousstrategian päivitykseen.

Biotalouden osuuden kasvattaminen on työllisyyden ja alueiden käytön näkökulmasta erittäin kannatettavaa. Suomella on tältä osin paljon voitettavaa, kun yhdistetään laajat biomassavarat korkeaan teknologiaosaamiseen. Kiinnitimme jatkokirjeen tapaa huomiota teollisuuspolitiikan puutteeseen strategiassa. Strategiassa tulee edistää eri kokoisten yritysten edellytyksiä luoda kestävää biotaloutta ja teollisia synergioita myös paikallisesti.

Kannatamme kirjeen kantaa päivittää biotalousstrategia ja toimintaohjelma 2025 mennessä. Päivitykseen tulisi sisällyttää näkökulmia biotalouden kokonaistehokkuudesta ja resurssitehokkuudesta ja niiden kannustimista, sisältäen bioperäiseen hiilen liittyvät kierrot ja hiilidioksidin poiston merkitys EU:n teollisuuspoliittisille ja ilmastotavoitteille.

Lopuksi on todettava myös, että nykyisen hallituksen ohjelma ei vie kaikilta osin asioita oikeaan suuntaan biotalousstrategian näkökulmasta. Esimerkiksi VM:n talousarvioesitys vuodelle 2024 heikentää voimakkaasti juuri käynnissä olevaa biokaasun edistämistä. Jatkokirjehän tuo vahvasti esille biometaanin, joten ristiriita on tässä suhteessa selvä. Samanlainen merkittävä haitta biopolttoaineiden edistämiselle muodostuu epäjohdonmukaisesta politiikasta jakeluvelvoitteen suhteen (2019 määritelty tavoiteura muutetaan 2021 ja uudelleen 2023). Kiinteiden biopolttoaineiden rooli sekä hiilidioksidin talteenotto, hyödyntäminen ja varastointi on hallitusohjelmassa sen sijaan kiitettävästi esillä.

---

[i] Guidance on cascading use of biomass with selected good practice examples on woody biomass - Publications Office of the EU (europa.eu)

[ii] EUR-Lex - 52020SC0176 - EN - EUR-Lex (europa.eu)